Τῷ διαπρεπεῖ ποιητῇ [illegible] κ. Κ. Παλαμᾷ δεῖγμα σεβασμοῦ ὁ γράψας

. . . . . Ah non è solo
Per gli estinti la tomba ! . . . . .
PINDEMONTE.

Ο ΔΗΜΟΤΙΚΩΤΑΤΟΣ καὶ συμπαθὴς σατυρογράφος, παμφλετογράφος καὶ δημοσιογράφος Ζακύνθου, προχθὲς τὸ ἑσπέρας περὶ τὴν δεκάτην παρέδωκε τὸ πνεῦμα τραγῳδῶν καὶ γελῶν, ἐνῷ σῶας εἶχε πάσας τὰς φρένας καὶ εἶχε κατανοήσει ὅτι ἡ ὥρα νὰ παραδώσῃ τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Πλάστην εἶχε φθάσει. Ἀπέθανεν ὡς ἔζησεν. Ἦτο μέγας γελαστής. Ἐγέλα καὶ δι' αὐτὰ ἅπερ ἄλλος τις εὕρισκεν ἄξια λατρείας ἢ λόγου. Ἥρμοζεν εἰς αὐτὸν πληρέστατα τὸ θ σ ύ τ ε θ α υ μ ά ζ ε ι ς ι ἄ λ λ ο ι ς ἐ σ τ ί γ έ λ ω ς. Ὁ γέλως του ὅμως ἦτο ἀθῷος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δὲν κατέθλιβε καρδίας οὐδ' ἠδύνατο νά σε ἀποκαταστήσῃ μισάνθρωπον, καὶ σπανίως εἶχε τὴν τοῦ don Juan πικρίαν.

Ἐγεννήθη ἐκ πλουσιωτάτων γονέων τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1847 καὶ παρὰ τῆς ἀναδόχου Μαρίας Γιανικέση-Καντούνη ὠνομάσθη Ἱερώνυμος-Ἄγγελος. Ὁ πατήρ του ὠνομάζετο Ἰωάννης ἡ δὲ μήτηρ Ἀδαμαντίνη Δαμουλιάνου.

Ἐκτὸς τοῦ πλούτου, ὁ οἶκος οὗτος εἰς τὰ ἱστορικὰ χρονικὰ κατέχει ἐπιφανῆ θέσιν, διότι ἐξ αὐτοῦ δύο γόνοι, γεννηθέντες τὸν παρελθόντα αἰῶνα, διέπρεψαν, ὁ Ἰωάννης Καντούνης ἰατρός, ποιητὴς καὶ μεταφραστὴς τοῦ Μεταστασίου καὶ ὁ Νικόλαος Καντούνης ζωγράφος ἄριστος.

Ὁ Ἄγγελος Καντούνης ἔλαβεν ὅλως οἰκιακὴν ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν, τῶν δὲ δημοσίων ἐκπαιδευτηρίων οὐδὲ τὸν οὐδὸν ἐπάτησε. Τῆς ἑλληνικῆς διδασκάλους ἔλαβε τὸ ἀείμνηστον Νικόλαον Κατραμῆν καὶ τὸν Ἀνδρέαν Κουντούρην, τῆς δὲ ἰταλικῆς καὶ γαλλικῆς, τῆς γραμματολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας, τὸν Ἰγνάτιον Μαρτζώκην. Ὁ ἐπιφανὴς οὗτος ἰταλὸς πολλάκις μοὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἦτο ὁ Καντούνης ἐκ τῶν καλλιτέρων καὶ εὐφυεστέρων μαθητῶν του, καὶ ἀμέσως διέκρινε τὴν ἔκτακτον αὐτοῦ εὐφυΐαν. Πράγματι ἡ τῆς φύσεως εὐκληρία καὶ τὰ ψυχικά του προτερήματα ἦσαν οὐχὶ ὀλίγα. Εὐφυὴς νοῦς, φύσει σάτυρος, ζωηρὰ φαντασία, τὸ μνημονικὸν ἀσύλητον ὑπὸ λήθης καὶ στεγανόν, πρᾷος καὶ φιλάνθρωπος τὸ ἦθος, τίμιος, φίλος, τολμηρός, μετριόφρων. Ἡβήσας ἔδειξε μεγάλως τὰ γνωρίσματα τοῦ ἐκτάκτου πνεύματος, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν τὸ ἐκαλλιέργησεν ὡς ἔδει. Τὸ πᾶν ἐν αὐτῷ ἦτο φυσικόν. Ὁσάκις ἔσκωπτεν, ἐμυκτήριζεν καὶ ἐμάστιζε δὲν διήγειρε πάθη μεγάλα, οὐδὲ ἐξαγρίωνε τὰ πλήθη. Ἐκίνει τὸν γέλωτα, οὐχὶ τὸ δάκρυ, ἔδακνεν ἀλλ' οὐχὶ μέχρις ἀνιάτου πληγῆς. Τὸ humour αὐτοῦ ἦτο εὐχάριστον, δεικτικὸν ἐνίοτε, οὐχὶ ὅμως δόλιον. Αἱ ἀπαντήσεις του πλήρεις ἀττικοῦ ἅλατος ἢ ὑπαινιγμῶν. Τὴν κοινωνίαν, ἐν ᾗ ἔζη, κατὰ βάθος ἐγνώριζε. Παντοῦ παρευρίσκετο, τὰς νύκτας περιεφέρετο καὶ μεγάλην εὐχαρίστησιν εὕρισκε συναναστρεφόμενος καὶ μετ' αὐτῶν τῶν πτωχοτέρων καὶ ἐλεεινοτέρων τῶν ἀνθρώπων, οὓς εὐηργέτει ὅπως ἠδύνατο.

Διὰ τοῦ προώρου θανάτου του, ἡ Ζάκυνθος ἀπώλεσε τὸν δημοτικὸν σατυρογράφον καὶ ἀληθῆ τύπον ἰδιόρρυθμον, ὁ ὁποῖος, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, θὰ ἐπιζήσῃ, ὡς ἐπιζῇ ὁ Κουτούζης. Τὰ παμφλέτια, τὰ κάλλανδα καὶ τὰ σατυρικά του εἶνε ἄπειρα ὅλα αὐτοσχέδια, εὐφυέστατα καὶ μεστὰ τοπικῆς χροιᾶς. Μόλις ἀνεγίνωσκον οἱ Ζακύνθιοι τὴν πρώτην γραμμὴν σατύρας, ἀμέσως ἐμάντευον ἂν ἦτο τοῦ Καντούνη ἔργον. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπαγόρευε καὶ ποτὲ σχεδὸν δὲν ἔγραφεν εἰς τὴν οἰκίαν του ἀλλ' ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκετο. Συνεργάτης ὑπῆρξεν εἰς πολλὰς τοῦ τόπου ἐφημερίδας, καὶ ἐξέδωκεν ἀξιολόγους σατυρικὰς ἐφημερίδας, οἷον Κόσκινον, *) Ἀναγελάστραν, Σκύλον, Γουζέλην κλπ.

Ἡ φύσις, ὡς εἴδομεν, ἐμοίρησεν αὐτὸν μετὰ πολλῶν ἐπιζήλων προτερημάτων, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐπροίκισε καὶ μετὰ πρακτικοῦ νοῦ, οὐδὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκείνης, νὰ χαλιναγωγήσῃ τὰς ἐπιθυμίας του. Ἄνθρωπος διευθυνόμενος μόνον ὑπὸ τῆς καρδίας, ὡς ἀνερμάτιστον καὶ ἄνευ πηδαλίου φέρεται σκάφος ἐν ἀνοικτῇ θαλάσσῃ. Εἰς τοιαύτην θέσιν εὑρέθη ὁ εὐφυέστατος Καντούνης. Ὁ Βολταὶρ εἶπεν ὅτι «ὁ ἔρως ὑποδουλοῖ τὸν νοῦν, τὴν καρδίαν καὶ τὸ σῶμα.» Βεβαίως τὸ ἀξίωμα τοῦτο τοῦ μεγάλου γαλλάτου δὲν ἐφαρμόζεται εἰς πάντας διότι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, ἐφ' ὧν οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχει ὁ ἔρως. Ὁ Καντούνης ὅμως ἐγένετο αἰχμάλωτος τῆς καρδίας του. Τοῦτο καὶ παντοῖαι ἄλλαι περιστάσεις ἔλαβον τόσην δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ὥστε αἱ ἐλπίδες, οἱ πόθοι, τὰ σχέδια, αἱ προσδκίαι τῆς ἀνθηρᾶς νεότητος, πᾶν ὅ,τι καθιστᾷ γλυκεῖαν τὴν ζωὴν ἐξαφανίζοντο ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ αἱ σκέψεις ἐπολιόρκησαν στενῶς τὴν ἀτιθάσευτον ἔκτακτον διάνοιάν του. Οὕτως ἐνῷ ἠδύνατο ἐπαξίως ν' ἀνέλθῃ εἰς διαπρεπῆ ἀξιώματα, νὰ εἶνε ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα, εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἐναρέτους καὶ ἱκανὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ, ἀπεγοητεύθη δυστυχῶς καὶ ἐγκατέλειψε τὸν ἑαυτόν του εἰς τρόπον ἀπίστευτον. Δυστυχῶς, βῆμα ἄσκεπτον προξενεῖ τὸ λάθος, ἐρχόμεθα πρὸς θεραπείαν αὐτοῦ, καί, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἡ θέσις μας δεινοῦται. Γεννᾶται πάλη μεταξὺ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας, τῆς καρδίας καὶ τοῦ καθήκοντος, ἢ—ὅπερ χείριστον—καὶ τῆς ὑπάρξεως. Ὁ Καντούνης ἐν τῇ πάλῃ ταύτῃ ἐνόμισεν ὅτι ἀνακούφισιν εὕρισκεν εἰς τὸν ἄστατον βίον, ἀγνοῶν, ἴσως, ὅτι ἀνεπαισθήτως ἐμαραίνετο, ἐξησθένει καὶ πρὸς τὰ χείλη τοῦ τάφου ἐπέλαζεν.

3 Σεπτεμβρίου 1890.

Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ.

*) Εἰς τὸ Κόσκινον συνειργάζετο καὶ ὁ πεφιλημένος ἡμῖν εὐφυὴς ποιητὴς κ. Δ. Ἠλιακόπουλος.

Τυπογραφεῖον ὁ «Φώσκολος»

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΑΙ.55.Φ1.0080

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ